

**POWIATOWY  
PROGRAM DZIAŁAŃ  
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH  
2014-2020**

**POWIAT ZAWIERCIAŃSKI**

## **I. Niepełnosprawność jako problem społeczny**

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalona przez Sejm RP w dniu 1 sierpnia 1997r. określa osoby niepełnosprawne jako te, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia życie codzienne, naukę oraz pełnienie ról społecznych zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność jako stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudniający, ograniczający bądź uniemożliwiający wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ograniczający zdolność do wykonywania pracy zarobkowej.

Mając na uwadze przytoczone wyżej zapisy należy stwierdzić, że niepełnosprawność staje się problemem społecznym w kontekście jej wpływu na udział osoby nią dotkniętej w życiu społecznym. Jeżeli utrudnienia wynikające z niepełnosprawności mogą być zniwelowane za pomocą działań i przedsięwzięć kompensujących nie musiałyby stanowić czynnika powodującego wykluczenie społeczne.

Definicje niepełnosprawności pojawiające się w opracowaniach naukowych i tworzone na użytek badań statystycznych niejednokrotnie zawierają pojęcie niepełnosprawności prawnej i biologicznej, zakładając, że istnieje grupa osób, która pomimo braku stwierdzenia niepełnosprawności przez organy orzecznicze według własnego subiektywnego odczucia czuje się niepełnosprawna. Nie sposób jednak w kontekście opracowywania założeń programowych brać pod uwagę tego aspektu toteż dane dotyczące osób niepełnosprawnych stanowiące podstawę diagnozowania problemu na użytek niniejszego Programu oparte są przede wszystkim na informacjach dotyczących osób niepełnosprawnych posiadających potwierdzenie prawne wystąpienia niepełnosprawności.

Należy jednak podkreślić, że osoby niepełnosprawne poza tym, że posiadają dokumenty potwierdzające niepełnosprawność wydane przez organy orzecznicze nie stanowią jednolitej grupy. Są w różnym wieku, z różnym poziomem wykształcenia, dochodów, samodzielności w zaspokajaniu potrzeb. Taka sytuacja rodzi potrzebę wypracowania działań uwzględniające optymalne i uniwersalne.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zagadnienie rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. W jej rozumieniu rehabilitacja to wiele działań; w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym

uczestnictwie tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym czynnego uczestnictwa w życiu społecznym, realizowana jest przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej,
- kształtowanie samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

## II. Niepełnosprawność w powiecie - diagnoza sytuacji i zasobów

W 2002 roku w powiecie zawierciańskim mieszkało 18 957 osób niepełnosprawnych. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności powiatu wynosił 15%, a w poszczególnych gminach powiatu oscylował między 10,7 a 22,1%. Niestety tak szczegółowe dane obrazujące stan faktyczny aktualnie nie są jeszcze dostępne bowiem opracowania szczegółowe dotyczące danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 są w przygotowaniu. Na podstawie dostępnych danych stwierdza się, że liczba osób niepełnosprawnych stanowi aktualnie średnio ok.12,2% społeczności. Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2011r. liczba ludności powiatu zawierciańskiego wynosiła 122 756. Szacując zatem dane w oparciu o wskaźniki krajowe liczba osób niepełnosprawnych to ok. 14 976.

Podstawą analizy szczegółowej dotyczącej rodzajów niepełnosprawności i zakresu ograniczeń w funkcjonowaniu społecznym są dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Zawierciu i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela.1. Orzecznictwo Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Zawierciu

LP	wyszczególnienie	liczba		
		2010	2011	2012
1	Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności i o niepełnosprawności	2119	2319	2234
a)	osoby <b>powyżej 16-go roku życia</b> w tym:	1936	2180	2050
	Niepełnosprawne w stopniu <b>lekkim</b>	554	555	574
	Niepełnosprawne w stopniu <b>umiarkowanym</b>	887	1027	946

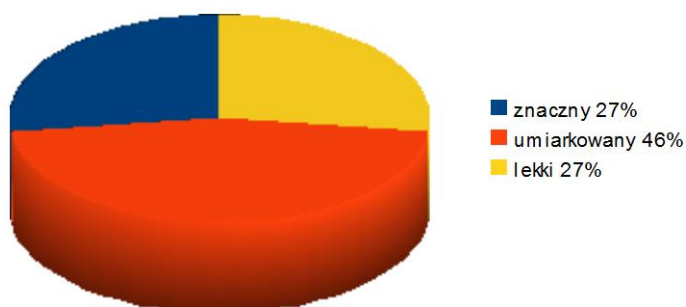
	Niepełnosprawne w stopniu <b>znacznym</b>	495	598	530
b)	Osoby <b>do 16-go roku życia</b>	183	139	184
2	<b>Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności ze względu na rodzaj i przyczynę niepełnosprawności</b>			
	upośledzenia umysłowe	35	34	39
	choroby psychiczne	188	205	217
	zaburzenia głosu, mowy, słuchu	97	89	58
	choroby narządu wzroku	152	203	181
	upośledzenia narządu ruchu	563	681	641
	epilepsja	55	45	56
	choroby układu oddechowego i krążenia	298	352	344
	choroby układu pokarmowego	55	58	56
	choroby układu moczowo -płciowego	46	55	60
	choroby neurologiczne	272	256	245
	inne w tym endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, układu krwiotwórczego	175	202	152
	całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	1
3	<b>osoby niepełnosprawne - wiek</b>			
	16-25	154	151	139
	26-40	221	220	246
	41-60	985	1033	987
	pow.60	576	776	678
4	<b>osoby niepełnosprawne - wykształcenie</b>			
	mniej niż podstawowe i podstawowe	567	638	580
	zasadnicze	633	721	702
	średnie	598	650	617
	wyższe	138	171	151

TABELA 2. Świadczenia ZUS

LP	Zakres danych	stan na 30.06.2013r.
1	Liczba osób pobierających świadczenia z ubezpieczenia społecznego w związku z orzeczeniem <i>częściowej</i> niezdolności do pracy w powiecie zawierciańskim	3150
2	Liczba osób pobierających świadczenia z ubezpieczenia społecznego w związku z orzeczeniem <i>całkowitej</i> niezdolności do pracy w powiecie zawierciańskim	1290
3	Liczba osób pobierających świadczenia z ubezpieczenia społecznego w związku z orzeczeniem <i>całkowitej</i> niezdolności do pracy i niezdolności do <i>samodzielnej egzystencji</i> powiecie zawierciańskim.	730
4	Liczba osób pobierających świadczenie rehabilitacyjne	180

5	Liczba osób pobierających rentę socjalną	740
---	------------------------------------------	-----

Analiza wydawanych orzeczeń w latach 2010-2012 wykazuje stałą tendencję obrazującą zakres ograniczeń osób niepełnosprawnych wynikający z orzekanych stopni niepełnosprawności. Najwięcej osób niepełnosprawnych jest w stopniu umiarkowanym ok.47% wszystkich orzekanych. Zatem najczęściej są to osoby z naruszoną sprawnością organizmu niezdolne do podjęcia pracy lub zdolne do pracy jedynie w warunkach chronionych lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Inaczej jednak wygląda ta struktura w orzecznictwie ZUS gdzie najczęściej orzekana jest częściowa niezdolność do pracy. Ta sytuacja pokazuje, że w zależności od przyjęcia definicji niepełnosprawności przez dany system orzeczniczy ta sama osoba może być zakwalifikowana do różnego poziomu i zakresu posiadanych ograniczeń. Przy braku jednolitości systemów zjawisko niepełnosprawności i faktycznych ograniczeń osób niepełnosprawnych nie może zostać jednoznacznie zdefiniowane. Według statystyk PZON, 27 % osób niepełnosprawnych czyli ponad 4 tys. osób niepełnosprawnych to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności czyli takie, u których stwierdzono konieczność stałej opieki i pomocy w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.(Wykres nr.1)



Osobną grupą osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności są dzieci i młodzież do 16 roku życia. Oczywiście wskaźniki w tej grupie wiekowej są znacząco niższe niż wśród dorosłych osób niepełnosprawnych. Wskaźnik częstości niepełnosprawności wśród dzieci wynosi wg GUS 1,8%. co daje liczbę ok. 295 niepełnosprawnych dzieci w powiecie zawierciańskim, co pokrywa się z liczbą orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Oczywiście dane te należy uzupełnić o liczby dzieci, które mają pewne

ograniczenia funkcjonalne nie posiadając orzeczeń o niepełnosprawności. Obrazem dla tej sytuacji są dane dotyczące pracy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej oraz Zespołu Szkół i Placówek Specjalnych. Oczywiście dane te dotyczą również osób z orzeczoną niepełnosprawnością.

TABELA.III. Dane Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej

LP	kategorie	2010	2011	2012
1	Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	128	135	129
2	Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju	26	39	37
3	Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania	93	115	71

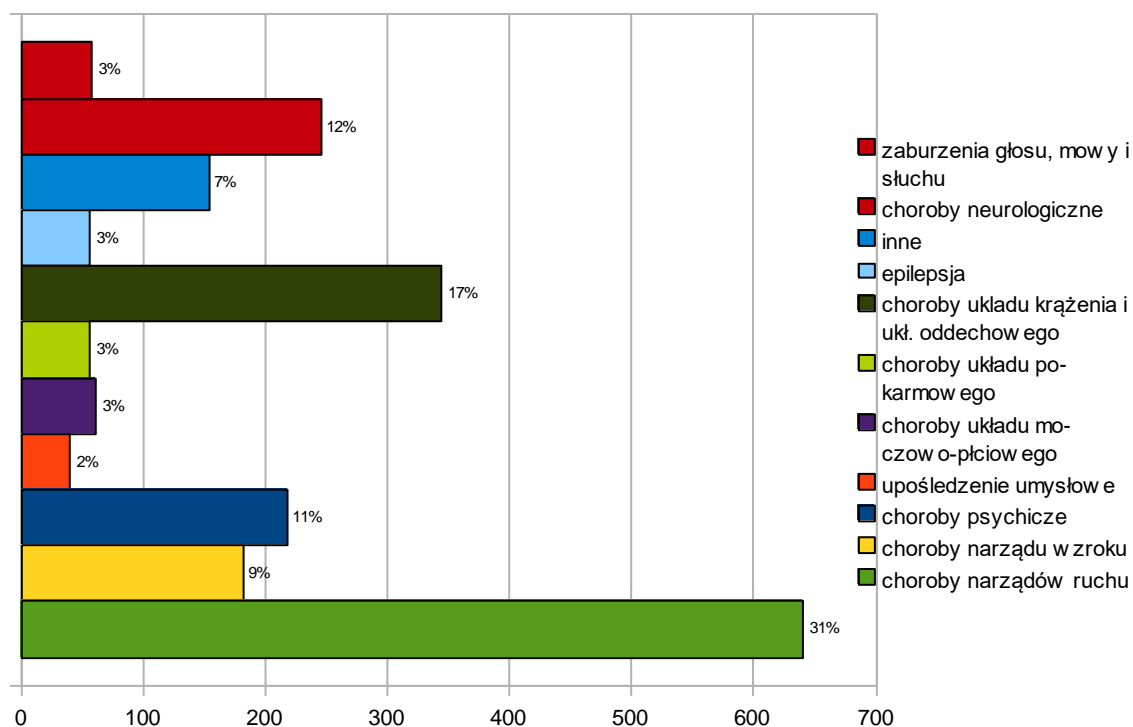
TABELA IV. Dane Zespołu Szkół i Placówek Specjalnych

LP	Wyszczególnienie	2010		2011		2012	
		Liczba uczniów	w tym liczba uczniów z posiadających orzeczenia o niepełnosprawności	Liczba uczniów	w tym liczba uczniów z posiadających orzeczenia o niepełnosprawności	Liczba uczniów	w tym liczba uczniów z posiadających orzeczenia o niepełnosprawności
1	szkoła podstawowa	63	37	67	40	74	32
2	gimnazjum	51	19	48	17	42	12
3	szkoła przysposabiająca do pracy	24	23	24	23	19	8
6	inne formy kształcenia (jeżeli były realizowane)	42	10	34	11	32	6
7	<b>RAZEM</b>	<b>180</b>	<b>89</b>	<b>173</b>	<b>91</b>	<b>167</b>	<b>58</b>

Biorąc pod uwagę powyższe wskaźniki należy stwierdzić, że deficyty funkcjonalne nie zawsze powodują, że dziecko niepełnosprawne korzystać musi z kształcenia specjalnego w oparciu o orzeczenie Poradni psychologiczno - pedagogicznej. Gros niepełnosprawnych dzieci i młodzieży to uczniowie szkół realizujący program nauczania w systemie powszechnym a niepełnosprawność nie jest związana z deficytami intelektualnymi.

W świetle diagnozowania sytuacji osób niepełnosprawnych istotne wydają się wyniki analizy dotyczącej rodzajów niepełnosprawności osób orzekanych. Analizę przeprowadzono w oparciu o średnie wartości w latach 2010-2012. Najczęściej przyczyną niepełnosprawności będącą powodem ograniczeń funkcjonalnych osób niepełnosprawnych są schorzenia narządu ruchu 31% wszystkich wydanych orzeczeń. Następnie choroby układu krążenia, choroby neurologiczne

oraz zaburzenia psychiczne ( Wykres 2).



Analizując dane na temat wykształcenia osób orzekanych w latach 2010-2012 należy podkreślić, że osoby te miały wykształcenie zasadnicze zawodowe i średnie. Natomiast ponad 80% z nich w trakcie orzekania nie było zatrudnionych jednak we wnioskach o wydanie orzeczenia to właśnie odpowiednie zatrudnienie wskazywano jako jedną z głównych przyczyn wnioskowania o orzeczenie niepełnosprawności niemal na równi z wnioskami składanymi dla potrzeb korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne)

Ważne w tym kontekście jest dokonanie analizy osób niepełnosprawnych wykazujących aktywność w poszukiwaniu pracy za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy

LP	wyszczególnienie	liczba		
		2010	2011	2012
1	Liczba osób <b>niepełnosprawnych</b> zarejestrowanych jako:			
a)	osoby <b>bezrobotne</b> w tym:	329	388	419
	Niepełnosprawne w stopniu <b>lekkim</b> (lub orzeczenia równoważne)	209	282	294

		Niepełnosprawne w stopniu <b>umiarkowanym</b> (lub orzeczenia równoważne)	108	99	120
		Niepełnosprawne w stopniu <b>znacznym</b> ( lub orzeczenia równoważne)	12	7	5
b)	osoby <b>poszukujące pracy</b> w tym:		87	62	65
		Niepełnosprawne w stopniu <b>lekkim</b> ( lub orzeczenia równoważne)	29	20	20
		Niepełnosprawne w stopniu <b>umiarkowanym</b> ( lub orzeczenia równoważne)	46	34	35
		Niepełnosprawne w stopniu <b>znacznym</b> ( lub orzeczenia równoważne)	12	8	10
2	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z instrumentów rynku pracy ( z ustawy o promocji zatrudnienia)		90	57	54
3	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z instrumentów aktywizacji zawodowej ( z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych )		24	23	27

W ciągu trzech analizowanych lat zauważalna jest wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP jako osoby bezrobotne przy jednoczesnym spadku ilości osób rejestrujących się jako poszukujące pracy. Należy zaznaczyć, że osoby zarejestrowane jako bezrobotne to te, które jednocześnie nie pobierają świadczeń z ubezpieczenia społecznego zatem tę tendencję trzeba uznać za niepokojącą, są to bowiem w większości osoby utrzymujące się ze świadczeń pomocy społecznej lub te które rejestrują się dla celów uzyskania ubezpieczenia np. zdrowotnego. Wyraźnie spadła również liczba osób korzystających z instrumentów rynku pracy a nieznacznie wzrosła liczba osób korzystających z instrumentów aktywizacji zawodowej dofinansowywanych ze środków PFRON. Odmienne niż w statystykach orzeczniczych ( najczęściej wydawane są orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności) osoby rejestrujące się jako bezrobotne posiadają najczęściej lekki stopień niepełnosprawności. Natomiast poszukujące pracy to najczęściej osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

W tym miejscu uzupełnieniem obrazu analizy niepełnosprawności w powiecie zawierciańskim będą dane pozyskane z ośrodków pomocy społecznej działających na terenie powiatu.

TABELA.V. Dane ośrodków pomocy społecznej

Lp.	Zakres informacji	2010	2011	2012
-----	-------------------	------	------	------



1	Liczba klientów pomocy społecznej (ogółem)	6185	5546	6535
2	Liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą	2253	2428	2510
	w tym:			
a)	liczba klientów posiadających świadczenia z ubezpieczenia społecznego (renta, emerytura)	847	896	897
b)	liczba klientów pobierających zasiłek pielęgnacyjny	1180	1263	1271
c)	liczba klientów korzystających z usług opiekuńczych	213	232	229
d)	liczba osób korzystających z usług środowiskowych domów samopomocy	114	101	99
3	Liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne	123	218	260
	w tym:			
a)	Liczba osób pobierających świadczenie w związku ze sprawowaniem opieki nad dziećmi do 18 roku życia	95	103	110

Procentowy wskaźnik liczby osób korzystających z usług pomocy społecznej ze względu na długotrwałą chorobę lub niepełnosprawność w odniesieniu do liczby osób korzystających z pomocy społecznej ogółem (średnia za trzy lata 39%), obrazuje wyraźnie, że stan zdrowia i wynikające z naruszenia sprawności organizmu ograniczenia są jednym z głównych powodów niskiego statusu materialnego i marginalizacji społecznej. Osoby wykazane jako korzystający z usług opiekuńczych i świadczeń pielęgnacyjnych obrazują problem konieczności zabezpieczenia opieki nad osobami starszymi w środowisku ale i skalę zapotrzebowania na usługi opiekuńczo - lecznicze.

Aktualnie ponad 100 osób otrzymuje świadczenia pielęgnacyjne w związku z opieką nad dziećmi do 18 roku życia. Rodzice i opiekunowie w tych przypadkach zmagają się z niepełnosprawnością dziecka niezdolnego do samodzielnej egzystencji osoby te w celu stałej opieki muszą zrezygnować z zatrudnienia

Interesujące są ponadto dane dotyczące klientów pomocy społecznej posiadających świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Okazuje się bowiem, że bez mała 900 osób pomimo stałego dochodu z ubezpieczenia społecznego, znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i jest zagrożone marginalizacją. W tych przypadkach koszty leczenia, rehabilitacji angażują środki z renty czy emerytury w znaczącym zakresie powodując konieczność korzystania z wsparcia pomocy społecznej.

Nawiązując do diagnozy i założeń zawartych w Powiatowej „Strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych powiatu zawierciańskiego na lata 2011-2020” przy analizie zasobów należy zwrócić uwagę na określenie mocnych i słabych stron oraz zagrożeń i szans, w oparciu o które będzie można określić cele i działania w programie.

TABELA VI. Analiza SWOT

<b>Funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w powiecie</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
postęp w likwidowaniu barier architektonicznych w środowisku lokalnym	Brak pełnej informacji na temat liczby osób niepełnosprawnych
funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe	niedostateczne rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego
dobra lokalizacja PCPR i Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności,	nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym
realizacja programów na rzecz osób niepełnosprawnych, funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	niedostateczna oferta aktywizacji osób niepełnosprawnych niedostateczna dostępność bazy rehabilitacyjnej
dostępność infrastruktury pomocy społecznej,	występowanie barier funkcjonalnych utrudniających udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej i Centrum Integracji Społecznej	problemy organizacji pozarządowych w aplikowaniu o środki zewnętrzne , brak stabilności finansowej
funkcjonowanie Punktu Wczesnej Rewalidacji Dzieci,	nieodpowiedni przepływ informacji między podmiotami pomocowymi
funkcjonowanie systemu dofinansowań ze środków PFRON	ograniczony dostęp do medycznych usług specjalistycznych, utrzymujące się stereotypy w postrzeganiu osób niepełnosprawnych, bierność, bezradność oraz postawy roszczeniowe osób niepełnosprawnych, niski status materialny osób niepełnosprawnych niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych,
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
wzrastająca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym	nieskuteczna i niewystarczająca edukacja dotycząca potrzeb osób niepełnosprawnych
upowszechnianie w mediach problematyki	nierównomierne korzystanie ze środków

<p>niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw</p> <p>współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym</p> <p>nowe rozwiązania ekonomii społecznej, przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu,</p> <p>pozytywne wzorce aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych</p> <p>pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych, w tym możliwość finansowania zadań ze środków Unii Europejskiej</p> <p>wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych,</p> <p>zwiększony dostęp do informacji,</p>	<p>pozabudżetowych i pomocowych</p> <p>niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno- gospodarcza kraju</p> <p>wzrastające zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej i usługi opiekuńcze</p> <p>niestabilność przepisów prawa utrzymywanie się stereotypów na temat osób niepełnosprawnych,</p> <p>skomplikowane procedury pozyskiwania środków z UE oraz ich ograniczona dostępność</p> <p>zjawisko „wypalenia zawodowego” wśród osób pracujących z osobami niepełnosprawnymi,</p> <p>utrudniony dostęp do kompleksowej rehabilitacji tj. medycznej, zawodowej i społecznej</p> <p>ograniczone działania profilaktyczne i pogłębiające się problemy zdrowotne.</p>
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

### **III. Podsumowanie realizacji Programu 2003-2013**

#### **(analiza osiągnięć, uzupełnienie informacji o zasobach)**

Jak już wcześniej wspomniano przepisy art.35a ustawy z dnia 27.08.1997r o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zobowiązują organy samorządu powiatowego do opracowania i realizacji, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Opracowanie programu jest również konieczne dla realizacji celów określonych w dokumencie przyjętym przez Radę Powiatu w roku 2011: Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych powiatu zawierciańskiego na lata 2011-2020.

Pierwszy program na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Zawierciańskim został opracowany w roku 2003 i przyjęty do realizacji uchwałą Rady Powiatu Zawierciańskiego Nr VIII/76/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. treść obecnego jest wynikiem analizy stopnia realizacji zaplanowanych działań i potrzeb wynikających ze zmieniającej się rzeczywistości.

#### **1. Analiza stopnia realizacji Programu na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie zawierciańskim w latach 2003-2013.**

- Utworzenie Zakładu opiekuńczo leczniczego – nie zrealizowane
- Zintegrowany system pomocy osobom niepełnosprawnym realizowany częściowo:  
w ramach projektu systemowego „Lepszy Start program aktywnej integracji w powiecie zawierciańskim realizowane są od 2008 roku cykle szkoleń, treningów, warsztatów podnoszących umiejętności społeczne w tym: warsztatów psychologicznych oraz aktywnego poszukiwania pracy, treningach psychospołecznych i aktywizacji zawodowej. Dodatkowo w ramach Programów Aktywności Lokalnej będących częścią programu „Lepszy Start” działania obejmowały rodziny oraz otoczenie osób niepełnosprawnych
- punkty doradztwa funkcjonujące w PCPR jak i w trakcie realizacji projektu nie mają charakteru sieci ale spełniają swoją rolę w zakresie poradnictwa prawnego, zawodowego, informacyjnego ponadto na bieżąco informacji o zakresie wsparcia i ulgach i uprawnieniach udzielają pracownicy Powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności oraz pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Nie zrealizowano działania w zakresie powstania punktu informacji internetowej opartego na swobodnym dostępie osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Osoby niepełnosprawne

w latach 2003 – 2013 mogły jednak korzystać ze wsparcia mającego na celu zakup sprzętu komputerowego z limitu środków PFRON na likwidację barier w komunikowaniu się oraz w ramach programu pilotażowego „Aktywny Samorząd”

- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny , rehabilitacyjny, środki pomocnicze było realizowane każdego roku. Odbywało się wyłącznie przy użyciu środków PFRON dotyczyło zakupów środków pomocniczych i sprzętu ortopedycznego w części niefinansowanej przez NFZ. Dofinansowania dotyczyły różnego rodzaju zakupów: pieluchomajtki, protezy, aparaty słuchowe, pionizatory, parapodia, balkoniki, wózki inwalidzkie, materace przeciwoleżynowe, szkła korekcyjne, protezy piersi, peruki,  
planowanego utworzenia wypożyczalni sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego – nie zrealizowano jednak mając na uwadze dane zawarte powyżej zaopatrzenie to realizowano każdego roku w tym także w zakresie dofinansowania sprzętu rehabilitacyjnego dla osób wymagających stałej rehabilitacji i nie mogących korzystać z rehabilitacji ambulatoryjnej.
- propagowanie i dofinansowanie sportu, kultury , rekreacji i turystyki realizowane było z udziałem środków PFRON. W ramach limitu środków PFRON dofinansowywano przedsięwzięcia o charakterze rehabilitacji społecznej. W latach 2003-2013 dofinansowano 88 takich przedsięwzięć. Organizatorami były głównie organizacje pozarządowe. Dla przykładu osoby niepełnosprawne mogły uczestniczyć w:
  - Integracyjnych Spotkaniach Artystycznych ISAN - organizowanych przez Fundację „Podziel się z innymi” im.H. Rudzkiej,
  - Spotkaniach integracyjnych zorganizowanych przez Fundację Pomocy Niewidomym i PZN Koła w Zawierciu,
  - Spotkań Integracyjnych i Festynach ”Mój świat to wspólny świat” organizowanych przez
  - wyjazdów turystycznych zorganizowane przez Polski Komitet Pomocy Społecznej
  - spotkań integracyjnych rodziców i dzieci – podopiecznych Punktu Wczesnej Rewalidacji działającego w Zawierciu Regionalnej Fundacji Pomocy Niewidomym
  - Wyjazdów turystycznych „Przeprawy Tatrzańskie”, - Stowarzyszenie „Daj Szansę”
  - Integracyjnej Familiadzie INFA - Fundacji „Podziel się z innymi” im.H.Rudzkiej
  - Wyjazdów integracyjnych do Zakopanego organizowanych przez Gminę Irządze –Środowiskowy Dom Samopomocy
  - Pikników „Pożegnanie Lata” Stowarzyszenie „Daj Szansę” Zawiercie
  - wyjazdów rehabilitacyjno-integracyjnych organizowanych przez Śląską Ligę Walki z Rakiem

oddział w Zawierciu, obecnie Stowarzyszenie Amazonek

- Zawodach sportowych dla osób niepełnosprawnych. „ruch to zdrowie” organizowanych przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne
- Imprezie rekreacyjno- sportowej „Rodzina na Start” i projekcie: Aktywni: program wszechstronnych zajęć aktywizujących dla osób z niepełnosprawnością” realizowanych przez Fundację „Delphinus” na rzecz rehabilitacji medycznej i społecznej

Większość z wymienionych wyżej przedsięwzięć ma charakter cykliczny i wpisują się na stałe w kalendarz imprez integracyjnych realizowanych w ramach sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

- utworzenie Centrum Integracji Społecznej – od 2005 roku na terenie powiatu funkcjonuje taka instytucja ekonomii społecznej ( Łazy, Zawiercie) w oparciu o zapisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143). CIS-y prowadzone są przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne. Realizują zadania z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym osób niepełnosprawnych. Podstawą pracy z uczestnikami CIS jest opracowywany przez pracownika socjalnego i psychologa indywidualny program szkolenia i zatrudnienia socjalnego zgodnie z predyspozycjami i ukierunkowanymi zdolnościami zawodowymi.
- likwidacja barier funkcjonalnych: architektonicznych, technicznych, transportowych i w komunikowaniu się realizowana była zarówno w ramach zadań ustawowych powiatu jak i działań programowych realizowanych poprzez przystąpienie np. do „Programu wyrównywania różnic między regionami” czy programu pilotażowego „Aktywny Samorząd”
- bariery architektoniczne – zadanie było realizowane w dwóch zakresach. Pierwszym było likwidowanie barier w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych, w drugim dotyczyło przestrzenie publicznej czyli likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej. Osoby niepełnosprawne mające trwałe i znaczące problemy w poruszaniu się zwracały się, zgodnie z obowiązującą procedurą, do PCPR z wnioskami o dofinansowanie w zakresie przystosowania pomieszczeń mieszkalnych i najbliższego otoczenia. Na przestrzeni okresu realizacji Programu dofinansowanie ze środków PFRON dotyczyło 323 takich przedsięwzięć na ogólną kwotę 2 593 520,00 zł. Najczęściej realizowano prace budowlane w zakresie: przystosowania łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych, budowy podjazdów dla osób

poruszających się na wózkach inwalidzkich, zakupu i montażu poręczy w ciągach komunikacyjnych, likwidacji progów i wyrównania nawierzchni, montażu podnośników hydraulicznych, poszerzaniu otworów drzwiowych i wymianie drzwi na te o wymiarach przewidzianych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich, montażu platform przyschodowych. Realizacja tego działania w przestrzeni publicznej dotycząca budynków użyteczności publicznej była bezpośrednio związana z przystąpieniem do Programu wyrównywania różnic między regionami, w poszczególnych latach zrealizowano z dofinansowaniem PFRON:

2006: likwidacja barier w SP ZOZ w Porębie i Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Gieble

2006-2008: likwidacja barier w budynkach Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego

2008:likwidacja barier w SP ZOZ w Żarnowcu

2012, 2013: likwidacja barier w 6 budynkach edukacyjnych

W tym miejscu należy również podsumować założenia programowe dotyczące dostosowania ciągów komunikacyjnych w obrębie dróg powiatowych do komunikacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wykonano zdecydowaną większość przedsięwzięć wyszczególnionych w Programie na lata 2003-2013 w zakresie budowy chodników z odpowiednimi wjazdami i zjazdami dla osób niepełnosprawnych ( chodniki przy ulicach: Rzemieślnicza, Daszyńskiego, Łośnicka, Leśna 11-go Listopada, dojście do przychodni w Irządzach, dojście do Urzędu Gminy we Włodowicach, dojście do przychodni i Urzędu Gminy w Kroczykach).

- bariery techniczne - były osobną kategorią przedsięwzięć, które dotyczyły urządzeń niwelujących ograniczenia wynikające braku odpowiednich przedmiotów czy urządzeń niezbędnych do codziennego funkcjonowania osób niepełnosprawnych o określonych rodzajach niepełnosprawności. Takie dofinansowanie przyznano w okresie 2003-2013 187 osobom niepełnosprawnym na ogólną kwotę 561 000,00 zł. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych, przyznawane było głównie do zakupu: podnośników transportowo-kąpielowych, specjalistycznych łóżek dla osób leżących, schodołazów, uchwytów przywannowych, krzesel i wózków toaletowych, łóżek rehabilitacyjnych, budzika z wibracją dla osoby niesłyszącej.

- bariery w komunikowaniu się - zadanie było realizowane w celu niwelowania ograniczeń uniemożliwiających lub utrudniających osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się lub przekazywanie informacji. W zakresie rzeczowym dofinansowań znalazły się: zestawy komputerowe, również ze specjalistycznym oprogramowaniem, telefaksy, tekstofon dla osób głuchoniemych, usługi lektorskie dla osób niewidomych, telefony ze wspomaganiami dźwięku dla

niesłyszących, oraz oprzyrządowanie -system Bellman. W okresie realizacji Programu zrealizowano 325 takich dofinansowań za ogólną kwotę 649 000,00 zł.

- bariery transportowe – likwidacja barier dotyczyła głównie zakupu pojazdów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych. Realizacja tych przedsięwzięć była możliwa dzięki przystąpieniu Powiatu Zawierciańskiego do kolejnych edycji „Programu wyrównywania różnic między regionami” realizowanego w oparciu o uchwały Zarządu PFRON. W ten sposób w kolejnych latach zrealizowano:

2005 – zakup środków transportu przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych (9-cio osobowe busy): Gmina Irządze na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy, Gmina Zawiercie na rzecz Miejskiej Biblioteki Publicznej, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne na rzecz Warsztatu Terapii Zajęciowej,

2006 – zakup środków transportu przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych ( 9-cio osobowe busy): Fundacja Delphinus na rzecz rehabilitacji leczniczej i społecznej, Gmina Pilica,

- zakup 3 autobusów miejskich przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych: Gmina Zawiercie - Zakład Komunikacji Miejskiej w Zawierciu

2008 - zakup 9-cio osobowego busa przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych Gminia Łazy.

zakup 17-to osobowego autobusu przystosowanego do przewozu uczniów niepełnosprawnych dla Szkoły Specjalnej im.M.Grzegorzewskiej w Zawierciu.

2012 - zakup środków transportu przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych – 9-cio osobowy bus): Gmina Zawiercie na rzecz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

- Znaczącym w ostatnim czasie przedsięwzięciem dotyczącym likwidacji barier funkcjonalnych dla osób niepełnosprawnych jest przystąpienie Powiatu do pilotażowego programu PFRON „Aktywny samorząd” od 2012 roku głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Realizowana pomoc dotyczy następujących obszarów wsparcia:

- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego i oprogramowania ( w tym urządzenia lektorskie i brajlowskie
- pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- pomoc w zakupie protez z nowoczesnymi rozwiązaniami technicznymi



- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym i utrzymaniu sprawności protez z nowoczesnymi rozwiązaniami technicznymi
- pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B,
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej
- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym

W latach 2012-2013 w poszczególnych obszarach zawarto w sumie 96 umów z osobami niepełnosprawnymi na ogólną kwotę 324 937,00 zł.

- rozszerzenie działalności lub utworzenie kolejnego warsztatu terapii zajęciowej

W roku 2003 osoby niepełnosprawne mogły korzystać tylko z jednej placówki realizującej zadanie terapii zajęciowej w wymiarze określonym ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Na tamten czas korzystało z tej możliwości jedynie 20 osób posiadających odpowiednie wskazanie w orzeczeniu o niepełnosprawności w WTZ prowadzonym przez Regionalną Fundację Pomocy Niewidomym z Chorzowa. Już w grudniu tego samego roku organem prowadzącym kolejny WTZ stało się Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne. Zatem w roku 2004 uczestnikami WTZ było już 53 osoby a ostatecznie w ciągu kolejnych 6 lat liczba osób korzystających z tej formy terapii zajęciowej wzrosła do 70 osób. W WTZ w Zawierciu terapia zajęciowa odbywa się w pracowniach: gospodarstwa domowego, tekstylnokrawieckiej, wikliniarskiej, plastycznej, ceramicznej, technicznej, multimedialnej. Natomiast w WTZ w Łazach funkcjonują pracownie: gospodarstwa domowego, plastyczna, zoologiczno-ogrodnicza, ogólnorozwojowa, informatyczna, techniczna, arteterapii. Kwota dofinansowania kosztów działalności WTZ ze środków PFRON jest regulowana rozporządzeniem ministerialnym i stanowi iloczyn kwoty ustalonej na dofinansowanie w danym roku i liczby uczestników WTZ w powiecie. Aktualnie to 1233 zł miesięcznie na uczestnika. Należy podkreślić że dodatkowo co najmniej 10% kosztów funkcjonowania WTZ zgodnie z obowiązującym prawem pochodzi z budżetu powiatu.

Osoby niepełnosprawne z terenu powiatu zawierciańskiego były w okresie realizacji Programu również uczestnikami terapii zajęciowej w WTZ na terenie powiatu częstochowskiego (Koniecpol-5 osób) oraz miechowskiego (Podlesice i Rzędowice - 7 osób) 10% kosztów terapii zajęciowej również ponosi Powiat Zawierciański. Dodatkowo w ramach Projektu „Lepszy Start” korzystając z bazy funkcjonujących WTZ organizowane są w

godzinach popołudniowych pracownie umiejętności, w których w latach 2008-2013 objęto terapią zajęciową dodatkowo 112 osób.

Poniższa tabela zawiera syntetyczną informację na temat realizacji działań z zakresu likwidacji barier funkcjonalnych i rozszerzania działalności warsztatów terapii zajęciowej w powiecie zawierciańskim.

TABELA VII . Realizacja zadań w latach **2003-2013**

lp	Nazwa realizowanego zadania	Liczba dofinansowań, liczba osób	Kwota środków PFRON na realizację (zł.)	Zakres rzeczowy dofinansowań
1	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny, rehabilitacyjny, środki pomocnicze	6 466	3 644 228,00	pieluchomajtki, protezy, aparaty słuchowe, pionizatory, parapodia, balkoniki, wózki inwalidzkie, materace przeciwoleżynowe, szkła korekcyjne, protezy piersi, peruki,
2	Likwidacja barier architektonicznych	323	2 593 520,00	przystosowania łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych, budowy podjazdów dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, zakupu i montażu poręczy w ciągach komunikacyjnych, likwidacji progów i wyrównania nawierzchni, montażu podnośników hydraulicznych , poszerzaniu otworów drzwiowych i wymianie drzwi na te o wymiarach przewidzianych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich, montażu platform przyschodowych
3	Likwidacja barier w komunikowaniu się	325	649 000,00	zestawy komputerowe, również ze specjalistycznym oprogramowaniem, telefaksy, tekstofony dla osób głuchoniemych, usługi lektorskie dla osób niewidomych, telefony ze wspomaganiami dźwięku dla niesłyszących,

4	Likwidacja barier technicznych	187	561 000,00	podnośników transportowo-kąpielowych, specjalistycznych łóżek dla osób leżących, schodolazów, uchwytów przywannowych, krzeseł i wózków toaletowych, łóżek rehabilitacyjnych, budzika z wibracją dla osoby niesłyszącej.
5	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	88	341 603,00	Zawody sportowe, wycieczki, pikniki, spotkania integracyjne,
6	Działalność warsztatów terapii zajęciowej	2	8 921 369,00	koszty terapii zajęciowej 70 osób niepełnosprawnych
7	Program Wyrównywania Różnic Między Regionami	31 ( umów)	1 955 432,00	Obszar B- likwidacja barier architektonicznych, obszar D likwidacja barier transportowych obszar C – dofinansowanie tworzenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych
8	Pilotażowy Program „Aktywny Samorząd	27	128 782,00	dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych, pomoc w podniesieniu poziomu wykształcenia

### 3. Program naprawczy Domu Pomocy Społecznej

Planowane w 2003 roku przedsięwzięcie dostosowania Domu Pomocy Społecznej do standardów przewidzianych przepisami prawa zakończyło się pomyślnie 23 grudnia 2010 roku. Jest to data wydania decyzji Wojewody Śląskiego na prowadzenie przez Powiat Zawierciański, domu pomocy społecznej dla 156 osób przewlekle psychicznie chorych. Osiągnięcie standardu było procesem wieloletnim i wiązało się z nakładami inwestycyjnymi w zakresie dostosowania ilości miejsc do powierzchni pokoi, wyposażenia pokoi w niezbędny sprzęt, rozwijania zakresu usług np. terapii zajęciowej.

4. System współdziałania z sektorem pozarządowym. W okresie realizacji programu współpraca w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych z organizacjami pozarządowymi dotyczyła kilku aspektów. Od 2003 działa Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych opiniująca uchwały i projekty dotyczące rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Organizacje pozarządowe są beneficjentami środków PFRON w zakresie

dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. W ramach projektu „Lepszy Start- program aktywnej integracji w powiecie zawierciańskim” organizacje sektora pozarządowego : Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Przystań”, Centrum Inicjatyw Lokalnych oraz Stowarzyszenie Daj Szansę Pomocy osobom Kalekim i Niepełnosprawnym stały się partnerami realizującymi zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. (w ramach Programów Aktywności Lokalnej)

#### 5. Program realizacji działań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Zapisy programowe stały się podstawą do realizacji przedsięwzięć o dofinansowanie których można było aplikować do PFRON ale i do EFS. Stąd projekty w obszarze C Programu wyrównywania różnic między regionami i działania w ramach projektu „Lepszy Start”. Należy również wspomnieć, że zmieniona sytuacja prawna spowodowała, że zadania aktualnie realizowane są głównie przez Powiatowy Urząd Pracy jednak w okresie realizacji programu tworzenie stanowisk pracy odbywało się również w PCPR.

W międzyczasie w oparciu o przepisy dotyczące realizacji działań z zakresu rehabilitacji zawodowej na podstawie opracowywanych programów, został opracowany i przyjęty uchwałą Rady Powiatu Program Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „Razem do samodzielności” na lata 2011-2013. Warto jednak zaznaczyć, że to zapisy programu na rzecz osób niepełnosprawnych 2003-2013 pozwoliły na przystąpienie Powiatu Zawierciańskiego do realizacji wspomnianego wyżej Programu wyrównywania różnic między regionami. W ramach programu realizowano Obszar C – tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Po przystąpieniu do Programu PFRON przekazał kwotę 453 490 zł na utworzenie 21 miejsc pracy u 9 pracodawców, którzy zobowiązani byli do przedłożenia odpowiednich projektów - wniosków. W latach 2006-2007, w ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami, utworzono w powiecie zawierciańskim odpowiednio 4 i 12 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych (u 3 i 5 pracodawców). Koszt tych przedsięwzięć wyniósł: w 2006 roku – 106 851,00 zł, a w 2007 roku 250 571,00 zł.

## **Cele i planowane działania**

„Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020”. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Jeden z celów operacyjnych strategii jest ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, które powinny być realizowane przez zwiększenie udziału osób starszych i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Priorytetem planowania działań powinna być ich kompleksowość, przez co należy rozumieć, że proces rehabilitacji będzie efektywny gdy rehabilitacja zdrowotna będzie pierwszym elementem systemu wsparcia który dopełni rehabilitacja społeczna, a ostatecznie rehabilitacja zawodowa. Należy przyjąć założenie że realizacja działań powinna odbywać się z użyciem dostępnych środków i zasobów powiatu ale również z założeniem wykorzystania w najszerszy możliwy sposób funduszy zewnętrznych.

### **1. Kształtowanie otoczenia społecznego i administracyjnego i przestrzeni przyjaznej osobom niepełnosprawnym**

#### **działania:**

- powołanie pełnomocnika do spraw osób niepełnosprawnych zapewniając prawo do bieżącej reprezentacji środowiska osób niepełnosprawnych we wszystkich ważnych kwestiach dotyczących życia społecznego, prawa lokalnego, programowania na rzecz osób niepełnosprawnych i koordynacji działań jednostek powiatowych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
- rozszerzenie zakresu działania Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych prawa do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawa miejscowego i działań jednostek znajdujących się w strukturze starostwa powiatowego mających wpływ na funkcjonowanie w przestrzeni publicznej osób niepełnosprawnych, nadanie kompetencji inicjatywnych w tym zakresie

- stosowanie w zakresie określonym prawnie systemu zlecenia zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej organizacjom pozarządowym zgodnie z zasadą subsydiarności
- współpraca organów samorządowych realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych z organizacjami pozarządowymi w zakresie ustalania adresatów pomocy, kryteriów wsparcia osób niepełnosprawnych, konsultacji założeń programowych z wykorzystaniem forum organizacji pozarządowych
- zapewnienie dostępu do dóbr i usług, umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym w zakresie kompleksowej likwidacji barier architektonicznych w obiektach powiatowych w tym budynku Starostwa Powiatowego, Powiatowego Urzędu Pracy i placówkach edukacyjnych oraz w ciągach komunikacyjnych zarządzanych przez Powiatowy Zarząd Dróg
- propagowanie i realizacja działań w zakresie zwiększenia dostępu do rehabilitacji zdrowotnej ( programy profilaktyki zdrowotnej, uwzględnienie tematyki rehabilitacji zdrowotnej w projektach realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych)
- rozszerzenie oferty opiekuńczo- leczniczej przewidzianej dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji wymagających opieki specjalistycznej poprzez utworzenie zakładu opiekuńczo - leczniczego

## **2. Rozwój rehabilitacji społecznej**

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym czynnego uczestnictwa w życiu społecznym, realizowana jest przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej,
- kształtowanie samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

## **działania:**

- dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego z uznaniem priorytetu dla osób niepełnosprawnych dla których takie zaopatrzenie jest niezbędne dla pełnienia ról społecznych:( dzieci i młodzież ucząca się, osoby w wieku aktywności zawodowej, gdy stałe zaopatrzenie ortopedyczne jest niezbędne do utrzymania zatrudnienia)
- dofinansowanie pobytu na turnusach rehabilitacyjnych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów z określeniem priorytetu dla osób niepełnosprawnych których niepełnosprawność znacząco upośledza możliwość funkcjonowania społecznego ( dzieci i młodzież niezdolna do samodzielnej egzystencji, uzależniona od opiekunów, osoby z upośledzeniem umysłowym począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym)
- zapewnienie udziału osób niepełnosprawnych w sporcie, kulturze i turystyce zarówno z użyciem środków PFRON jak i innych źródeł finansowania takich przedsięwzięć
- tworzenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin ( dotyczy zwłaszcza sytuacji stałej zależności osoby niepełnosprawnej od opiekuna)
- podjęcie działań w kierunku utworzenia w powiecie wypożyczalni sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego.
- zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach poprzez usługi informacyjno – doradcze realizowane w urzędach wchodzących w skład struktury powiatowej i w punktach informacyjnych tworzonych w ramach projektów z udziałem środków zewnętrznych, wykorzystanie sieci internet, rozpowszechnianie ulotek i informatorów
- systematyczne likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, zarówno w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w obiektach użyteczności publicznej z użyciem dostępnych źródeł finansowania

- zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnorodnych form poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i zawodowego ( prowadzenie stałego punktu doradztwa)
- organizowanie elementów systemu usług doraźnych na rzecz osób niepełnosprawnych takich jak usługi asystentów osób niepełnosprawnych, usługi transportowe

### **3. Rehabilitacja zawodowa**

#### **działania:**

- zwiększenie oferty rehabilitacji zawodowej poprzez konstruowanie projektów i przystępowanie do programów na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, zwłaszcza w zakresie kompleksowej rehabilitacji zawodowej uwzględniającej:
  - diagnozowania kompetencji,
  - tworzenia indywidualnych planów rehabilitacji zawodowej
  - poradnictwa zawodowego,
  - wzmacniania motywacji i zdobywania praktycznej wiedzy w zakresie autoprezentacji i aktywnego poszukiwania pracy ( treningi i warsztaty)
  - zdobywanie kwalifikacji ( szkolenia zawodowe)
  - współpracę z pracodawcami w zakresie praktyk i staży zawodowych uczestników projektu i tworzenia nowych stanowisk pracy
- podjęcie działań w kierunku utworzenia w powiecie zakładu aktywności zawodowej jako elementu systemu rehabilitacji zawodowej wypełniającego lukę pomiędzy realizacją zadań przez warsztaty terapii zajęciowej a zatrudnieniem osób na chronionym i otwartym rynku pracy



## **Podsumowanie**

Nakreślona w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnoprawnych na lata 2014-2020 gama działań, ma na celu poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych z terenu powiatu zawierciańskiego

Program, zakłada oddziaływanie wieloaspektowe i wymaga włączenia w jego realizację nie tylko tych instytucji, które statutowo zajmują się problemami osób niepełnosprawnych ale również tych, które oddziałują na przestrzeń publiczną, życie społeczne i prawo lokalne w kontekście ogółu społeczności lokalnej. Zwłaszcza tam należy brać pod uwagę aspekt równouprawnienia osób niepełnosprawnych do korzystania z dóbr i respektowania ich praw przy podejmowaniu decyzji.

Działania programowe w sferze rehabilitacji społecznej są nakierowane na pobudzenie aktywności osób niepełnosprawnych, i wzmocnienie ich potencjału. Osoby niepełnosprawne bowiem nadal często przyjmują postawę wycofania z życia społecznego i zawodowego, co w konsekwencji grozi wykluczeniem społecznym.

Podobnie jak na zakończenie poprzedniej edycji Programu należy podkreślić, że zmieniające się warunki i rzeczywistość ekonomiczno- społeczna mogą wymagać konieczność wprowadzania bieżących zmian w dokumencie. Założenia programu powinny być brane pod uwagę przy corocznym planowaniu budżetu powiatu, tak aby stwarzać możliwość montażu finansowych niezbędnych do pozyskiwania środków zewnętrznych.